

Очищення місць рубок

Очищення місць рубок є важливим елементом ведення лісового господарства після проведення лісозаготівель. Після рубки на лісосіці залишається значна кількість лісосічних решток: гілки, вершини дерев, кора, частини стовбурів, пні, а також пошкоджені дерева та підріст. Наявність великої кількості цих залишків може істотно впливати на подальший розвиток лісових насаджень.



Основною метою очищення місць рубок є створення сприятливих умов для **природного або штучного поновлення лісу**. Лісосічні рештки можуть перешкоджати проростанню насіння, ускладнювати посадку лісових культур та утруднювати проведення лісогосподарських робіт. Крім того, надмірна кількість залишків деревини може сприяти розвитку шкідників і хвороб лісу.

Водночас певна частина лісосічних решток може мати **позитивне значення** для лісових екосистем. Вони збагачують ґрунт органічними речовинами, захищають його від перегрівання та пересихання, а також сприяють збереженню вологи. Тому сучасні підходи до очищення місць рубок спрямовані не на повне видалення залишків, а на їх **раціональне регулювання**.

Таким чином, правильна організація очищення місць рубок має велике значення для забезпечення **сталого розвитку лісових екосистем та ефективного лісовідновлення**.



Способи очищення місць рубок

У лісівничій практиці застосовують різні способи очищення місць рубок, вибір яких залежить від:

- ✓ типу рубки;
- ✓ кількості лісосічних решток;
- ✓ природних умов;
- ✓ способу поновлення лісу.



Основні способи очищення

Рівномірне розподілення лісосічних решток

Цей спосіб полягає у рівномірному розкладанні гілок та інших залишків по поверхні лісосіки.

Переваги:

- ✓ зменшується ерозія ґрунту;
- ✓ покращується збереження вологи;
- ✓ органічні залишки поступово перегнивають та збагачують ґрунт.

Цей спосіб широко застосовується при **природному поновленні лісу.**



Основні способи очищення

Складання решток у вали або купи

Лісосічні залишки збирають у **вали або купи** між рядами майбутніх культур.

Переваги:

- ✓ звільняється площа для посадки лісових культур;
- ✓ полегшується проведення механізованих робіт.

Недолік:

- ✓ можливе локальне накопичення органічних залишків.



Основні способи очищення

Спалювання лісосічних решток

Цей спосіб застосовується у випадках, коли необхідно швидко очистити лісосіку.

Переваги:

- ✓ швидке знищення великої кількості решток;
- ✓ знищення можливих шкідників.

Недоліки:

- ✓ пошкодження ґрунту;
- ✓ зниження біологічної активності ґрунту;
- ✓ небезпека лісових пожеж.

Тому цей спосіб застосовується обмежено.



Основні способи очищення

Подрібнення лісосічних решток

За допомогою спеціальної техніки гілки та деревину подрібнюють і рівномірно розподіляють по площі.

Переваги:

- ✓ швидке розкладання органічних залишків;
- ✓ покращення структури ґрунту;
- ✓ зменшення пожежної небезпеки.

Вплив залишків деревини на поновлення лісу

Позитивний вплив

Залишки деревини:

- ✓ збагачують ґрунт органічними речовинами;
- ✓ покращують структуру ґрунту;
- ✓ сприяють збереженню вологи;
- ✓ захищають ґрунт від ерозії.

Крім того, перегниваюча деревина є середовищем для розвитку багатьох мікроорганізмів, які беруть участь у процесах ґрунтоутворення.

Негативний вплив

Надмірна кількість лісосічних решток може:

- ✓ перешкоджати проростанню насіння;
- ✓ ускладнювати посадку лісових культур;
- ✓ сприяти розвитку шкідників;
- ✓ збільшувати ризик виникнення лісових пожеж.

Тому важливо підтримувати оптимальний баланс між кількістю решток та умовами поновлення лісу.

Організаційно-технічні аспекти очищення місць рубок

Організація очищення місць рубок включає:

- ✓ планування робіт;
- ✓ визначення способу очищення;
- ✓ використання відповідної техніки.

Основні організаційні заходи:

- ✓ очищення лісосік проводиться **відразу після завершення рубок**;
- ✓ роботи повинні виконуватись у **встановлені терміни**;
- ✓ враховується тип лісу та спосіб лісовідновлення.

Технічні засоби очищення

Для очищення лісосік використовують:

- ✓ бензомоторні пилки;
- ✓ лісові подрібнювачі;
- ✓ трактори з навісним обладнанням;
- ✓ спеціальні мульчери.

Механізація робіт дозволяє:

- ✓ зменшити трудомісткість;
- ✓ підвищити ефективність очищення;
- ✓ скоротити час проведення робіт.

Очищення місць рубок у різних природних зонах

Полісся

Характеризується вологими ґрунтами та значною кількістю хвойних лісів.

Особливості очищення:

- ✓ рівномірне розподілення решток;
- ✓ складання їх у вали;
- ✓ обмежене використання спалювання.

Лісостеп

У цій зоні переважають змішані та листяні ліси.

Основні способи очищення:

- ✓ подрібнення лісосічних решток;
- ✓ складання їх у купи;
- ✓ використання механізованих методів.

Гірські ліси

Для гірських умов характерні складний рельєф та підвищена небезпека ерозії.

Тому:

- ✓ лісосічні рештки часто залишають на поверхні ґрунту;
- ✓ вони виконують протиерозійну функцію;
- ✓ повне очищення лісосік зазвичай не проводять.

Очищення місць рубок у зарубіжних країнах

Скандинавські країни (Фінляндія, Швеція)

Тут широко застосовують:

- ✓ подрібнення лісосічних решток;
- ✓ використання їх як **біоенергетичної сировини**.

Канада та США

У цих країнах:

- ✓ широко використовуються мульчери;
- ✓ рештки подрібнюють та залишають на поверхні ґрунту;
- ✓ велика увага приділяється збереженню біорізноманіття.

Німеччина та Австрія

Основна практика:

- ✓ мінімальне втручання у природні процеси;
- ✓ залишення частини мертвої деревини для підтримання екосистем.

Рекомендації щодо екологічно безпечного очищення

Сучасні підходи до очищення місць рубок базуються на принципах **екологічної безпеки**.

Основні рекомендації:

- ✓ не видаляти всі лісосічні рештки;
- ✓ залишати частину мертвої деревини для підтримання біорізноманіття;
- ✓ мінімізувати застосування спалювання;
- ✓ використовувати механічне подрібнення решток;
- ✓ враховувати природні умови та тип лісу.

Раціональне очищення місць рубок сприяє:

- ✓ збереженню ґрунтового покриву;
- ✓ успішному поновленню лісу;
- ✓ підтриманню екологічної рівноваги лісових екосистем.